

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak prakticky na náhradu škody za mimořádná opatření

Je všeobecně známo, že česká vláda v březnu přijala v boji proti koronaviru mimořádná opatření dle krizového zákona, které následně po dobu zhruba jednoho měsíce nahradila opatření ministerstva zdravotnictví dle zákona o ochraně veřejného zdraví. Tato opatření však zrušil Městský soud v Praze jako nezákonná, a vláda tak byla nucena vrátit se zpět do režimu krizového zákona. Mnoho toho také již bylo napsáno o úpravě náhrady škody za tato mimořádná opatření, a to ať už v režimu krizového zákona nebo zákona o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem („OdpŠk“).

Takové diskuse jsou samozřejmě velmi důležité, ale v tomto článku bychom se raději věnovali náhradě škody z více praktického hlediska, respektive pohledem manažera, který nyní stojí před rozhodnutím, zda náhradu škody vymáhat.

Jaká škoda?

Při rozhodování, zda nárok uplatnit, je samozřejmě důležité vědět, jaká škoda by vlastně měla být nahrazována. Obecně v souvislosti s náhradou škody za mimořádná opatření můžeme hovořit o dvojmě dělení škody. Prvním z těchto dělení škody je dělení na skutečnou škodu a ušlý zisk. Mezi odbornou veřejností není víceméně pochyb, že skutečná škoda se hradí vždy, jak v režimu krizového zákona, tak v režimu OdpŠk. Stejná shoda je také u hrazení ušlého zisku v režimu OdpŠk. Určité pochybnosti má však část odborné veřejnosti o možnosti žádat náhradu ušlého zisku dle krizového zákona. Většina ale - a my tento názor sdílíme - přiznává ušlý zisk také v režimu krizového zákona.

Další možné dělení, o něco méně diskutované, je dělení na škodu primární a sekundární (přímou a nepřímou). V kontextu mimořádných opatření jde o to, zda škoda vznikla přímo v důsledku přijetí mimořádného opatření či pouze jen jako důsledek účinků opatření na jiné subjekty. Tak například u restaurace, která měla zakázáno otevřít, jistě budeme hovořit o primární škodě. Naopak o sekundární škodě lze například hovořit u provozů, které sice nemusely zavřít, ovšem kvůli mimořádným opatřením (především zákazu vycházení) jim podstatným způsobem klesly tržby. Jsou zde samozřejmě také případy na pomezí obou skupin, například obchody, které měly omezeny povolený počet osob uvnitř.

Jak uplatnit?

Oba režimy uplatnění mají dvě fáze uplatnění - nejdříve u orgánu moci výkonné, který nárok posoudí a rozhodne, zda náhradu přizná, a posléze u soudu v případě, že náhrada přiznána nebude. Zatímco uplatnění u orgánu moci výkonné je samo o sobě bezplatné (nepodléhá žádnému správnímu poplatku), soudní vymáhání už může být finančně nákladné. V případě režimu náhrady dle krizového zákona se totiž hradí soudní poplatek 5 % z žalované částky, což v případě náhrady ušlého zisku může být výrazná částka. Naopak při vymáhání dle OdpŠk je soudní poplatek za podání žaloby pouhé 2.000 Kč a odvolání je dokonce bezplatné. Přesunutím mimořádných opatření pod zákon o ochraně veřejného zdraví tak po jejich zrušení soudem paradoxně došlo k výraznému usnadnění vymáhání.

Jak ušetřit?

V každém případě však může být pro podnikatele uplatnění nároku velmi nákladné, obzvláště za nastupující krize. Zřejmě nejnákladnější položkou bude prokázání výše ušlého zisku. Ve většině případů bude dříve či později nutné nechat vypracovat znalecký posudek k prokázání výše ušlého zisku. Vzhledem k extrémní složitosti takového posouzení (COVID-19 by měl zřejmě vliv na tržby i bez opatření, nedostatek dat ke srovnání, ...) ale lze u větších provozů očekávat částky za vypracování ve stovkách tisíců korun.

Jedním ze způsobů, jak na tomto výdaji ušetřit, je sdružit se. Pokud se sdruží víc podnikatelů stejného odvětví a zadají společně jeden znalecký posudek, který posoudí, jak se uplatňovala vládní opatření na daný segment trhu a jaký by byl dopad bez nich, tak tyto podnikatele mohou sdílet náklady a zároveň zabezpečí, že argumentace a metodologie výpočtu bude stejná či podobná v každém jednotlivém soudním řízení, a soudy se tak nebudou muset vypořádávat s desítkami různých metod.

Dalším způsobem, jak ušetřit, je náhradu škody u vlády / ministerstva uplatnit bez znaleckého posudku. Při uplatnění musí být kromě žádosti samotné vládě a ministerstvu poskytnuty také podklady, na základě kterých bude moci o nároku rozhodnout, na druhou stranu z ničeho nevyplývá, že se musí jednat o znalecký posudek. Náhradu škody tak lze uplatnit například pouze s interními propočty a srovnáními. Pokud vláda takové podklady nebude akceptovat, měla by to být ona, kdo řekne, jak by se tedy škoda měla počítat.

I ve fázi soudního řízení ale lze nalézt způsoby, jak ušetřit. Jednou z možností je jít cestou tzv. referenčního sporu, kdy společnost zažaluje pouze malou část ze svého nároku a až v případě, kdy bude úspěšná, tak dožaluje zbytek. Díky tomu bude hradit menší soudní poplatek a riskuje také menší náhradu nákladů řízení v případě neúspěchu. Na druhou stranu však riskuje, že zbylou část dožalovat nestihne, a ta se promlčí.

Nejvíce šetřivá cesta je pak uplatnění u vlády či ministerstva, aby nedošlo k prekluzi nároku, a následné vyčkávání s podáním žaloby na to, jak dopadnou obdobné případy. Díky tomu nebudou žádné okamžité náklady na vedení sporu a také se omezí riziko neúspěchu. Znovu je zde však riziko promlčení, navíc tento postup samozřejmě vždy prodlužuje dobu, za jakou k vymožení reálně dojde.

Péče řádného hospodáře?

Uplatnění i neuplatnění náhrady škody s sebou nese určitá rizika, která si bude muset každý manažer rozhodující o uplatnění vyhodnotit. Předně je nutné si uvědomit, že takoví manažeři musí postupovat s péčí řádného hospodáře. To však v žádném případě neznamená, že by se měla každá potenciální náhrada škody vymáhat u soudu, i když by byla od začátku zjevně beznadějná. Naopak, v určitých případech může péče řádného hospodáře spočívat v tom, že se manažer rozhodne náhradu škody po státu nevymáhat.

Při svém uvažování musí především zvážit výši potenciálního nároku - zda byl, alespoň sekundárně, vůbec nařízením postihnut a jakou škodu taková nařízení způsobila. V návaznosti na to, jak velký takový potenciální nárok je, je třeba zvážit další okolnosti, a to právě již zmíněné náklady na vymáhání (na právní zastoupení a především znalecký posudek), ale také třeba reputační dopad v případě vymáhání či zvýšenou pozornost ze strany státu.

Není na druhou stranu ale ani možné bez dalšího vymáhání vzdát. Mohlo by se totiž stát, že konkurent ze stejného segmentu trhu, který byl opatřeními zasažen stejně, dříve či později se svým nárokem uspěje a manažer bude muset vysvětlovat, proč on náhradu nevymáhal.

Jak tedy postupovat?

Závěrem lze doporučit různé cesty především s ohledem na to, zda se jedná o primární či sekundární škodu a o jak velkou částku se jedná. V případě, že podnikatel spadá do kategorie primární škody a potenciální nárok je velký, pak lze doporučit do vymáhání v každém případě jít a nejspíše si nechat vypracovat znalecký posudek již pro uplatnění u vlády / ministerstva, ideálně ve spolupráci s ostatními hráči na trhu. Naopak u méně jistých a menších nároků spočívá námi doporučovaná cesta v uplatnění nároku u vlády / ministerstva s interními podklady, čímž si společnost zajistí, že její nárok neprekluduje po 6 měsících, a dále vyčkávat, jak dopadnou ostatní spory a případně nárok zažalovat.

V každém případě je ale nutné vést poctivou dokumentaci a shromažďovat potenciální důkazy, a to i pokud se nyní nad uplatňováním škody neuvažuje, protože jak ukázaly poslední měsíce, situace se může změnit z minuty na minutu.

Mgr. Jan Krampera,
Partner

Mgr. Lukáš Vacek,
Advokátní koncipient

EVERSHEDS
SUTHERLAND

[Eversheds Sutherland, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: paha@eversheds-sutherland.cz

Další články:

- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporáční autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)